

Ata Mäneli -3/ romanyň dowamy

Category: Kitapcy,Romanlar,Sözler

написано kitapcy | 23 января, 2025

Ata Mäneli -3/ romanyň dowamy * * *

Süýjülikli günler damja bolup gelýär, sil bolubam gidýär...
Hallygözel öýleden soň ekin içine gitmedi. Ÿogsa ol gawunyň
düýbuni ýumşatjakdy, gumlajakdy. İşe gümra bolup, kalbyna
dolan gam-gussany egisjekdi. Emma gam-gussa ony goýbermedi.
Gara daş bolup, ýüreginden asyldy durdy. Onuň işdekä-de gawun
joýanyň içine dolasy, bagryny çygýere oýkap aglasы gelipdi.
Emma töwerek-daşdan ejap edipdi. Yüzünü asyp öýüne gaýdypdy.
Agyr gussany, düwün-düwün kitüwi dagly ýüreginde göterip
gaýdypdy.

Hallygözel hemise işden gelende daş işikde aýak çekerdi.
Bilindäki mata guşagyny çözərdi, üst-basyny kakardy. Howlukman
elini-ýüzüni ýuwardy Bu gün bosagada säginmedi. Pilini teläriň
üstüne oklady-da, kepbesine giripdi. Keçäniň üstüne agras
çöküpdi. Yöne, jany aram tapmandy. Süýsenekläp töre geçipdi,
arkasyny diwara ýaplapdy. Agyr pikire batypdy. Geline
pikirlenmek lazymdy.

Soňky günlerde Durdy ýoluny täzeledi: ekin üstüne gelse-de,
gitse-de Hallygözeliň bakjasynyň üstünden geçdi. Gelin bilen
gadyrsyrap salamlaşdy. Ekin-dikinden söz açdy. Onuň bilenem
gidibermedi Öz pilini ýere sünjüp, Hallygözeliň pilini elinden
aldy. Biýaranyň düýbuni nädip gułlamaly, golunynädip
gaýtarmaly, bularyň baryny ýekän-ýekän görkezdi. Maýyny tapsa,
Hallygözeliň alkymyna dykylyp bardy. Gelniň göreçlerine
gözlerini güldürip garady.

Gelin utanýar. Ýygrylýar. Arkan-arkan çekilýär. Gojuk arany
açansoňam, onuň ýüzi lapylap gyzýar durýar. Ol geňirgenýär,
oýlanýar. Emma Durdynyň ýylgyrjaklap, dodaklaryny kepedip
durşundan anyk many alyp bilmeýär. Gojugyň çola pursady arap
gelmegi-de, töweregine ynjalyksyz garanjaklap durmagy-da
düşnüsizdi. Her hal-da bolsa, gelniňduýgur ýüregi bir ýowuz
zadyň bardygyny duýýardy. Şol näbelli duýgy hem ony

gorkuzýardy. Ýüregine iňňe bolup batýardy, azap berýärdi. Gelin sanlyja günde edil ümrüň içinde gezip ýörene döndi. Ýapýaňja ýumşadan pyşdasyna täzeden pil uranyny duýman galýardy. Ýygy-ýygydan gaharlanýar. Gaşlaryny cytýar. Nämä cytylýandygyny aňşyrman: «Men nämä cytylýarkam?» diýip geňirgenýärdi. Soňra: «wiý, gojuk...» diýip, töweregine ýaýdançly garaýardy.

Göwher öz öýlerinde ýatyp-turaly bări, Hallygözelden ynjalyk gaçdy. Indi ol gjelerine süýji ukuda ýatyrka-da tisginip oýanýar. Nämäniň-nämedigine göz ýetirýänçä titräp, sandyrap oturýar. Soň başyny ahmyrly ýaýkaýar, ah çekýär. Tä daňdانا çenli uklap bilmän, iki ýana urnup ýatýar. «Gojuk pälini bozaýdymka? Ertirki gün, daşym çolaka el uzadaýsa. Şonda nä alaç ederkäm?»

Bu sorag gelne hunaba baryny ýuwuttdyrýardy. Dogrusy, Hallygözel Durdynyňbeýle ryswaçylyga yüz urjagyna ynanmajak bolýardy. Gaýyn ata ornundaky adamyň öz gelnine el uzatjagyna ynanaýmak aňsatmy näme? Hany şerigat? Hany ynsap?

Durdy bir göwni göçgün jahyl bolsa. Onda heder etseň edibermeli. Jahylyň hyjuwy mydama paýhasdan öndedir. Ataşly duýgynyň hatyrasyna onuňätmejek ädimi, döz gelmejek pidasy bolmaz. Ol tötänleýin körän duýga-da aňny aldyrar oturyberer. Hernä şol alawly möwsüm Durdynyň deňinden geçipdir. Yaşy bir çene barypdyr. Saç-sakgala ak giripdir. Duýgusy, ýüregi düşüşerçe bolupdyr. Indi gojugyň hyjuwy yzdan, akyly öňden barýandyr Paýhas düşensoň, adam ýedi ölçäp, bir keser. Şerigatdan gorkar. Il-günden uýalar. Mergeni sylar. Gelniň dogan-garyndaşlaryndan heder eder. Ädimini oýlanyşyksyz göterse, namys odunyň tutاشjakdygyna gözü ýeter. Şeýtanyň ugruna gidip, niýetini ýamana dikenem bolsa, aklyna aýlanar. Toba eder, öküner. Hoşniýetli gelin Durdynyň ynsabyna, pähimine bil baglady. Ynjaldy. Haram meýil Durdynyň ynsabyny gün edipdi, Hallygözel muňa basym göz ýetirdi.

Şol gün gelin ekin üstüne giç çykdy. Ol ertiriň çola wagty Durdy bilen gabatlaşmazlygy ýüregine düwdi. Onuň sadaja pirimi paşdy: gojuk ekin üstünde adam-gara köpeliberensoň, gelne garaşmakdan heder etdi. Öz bakjasyna tarap gitdi. Emma ol

özüniň uzakda däldigini Hallygözele duýdurjak bolup azara galýardy: ýygy-ýygydan dikelyärdi, bilini ýazýardy. Gelne tarap kä gaharly, kä umytly seredýärdi. Hallygözel welin başyny galdyrmaýardy. Asudalykdan onuň jany gonenýärdi. Howsalaly oý-pikirleriň hem akymy gowşaýar. Ol elindäki piliňagramynam syzanok. Bilini ýazman, suw sürjek ýabyny gyrçaýar. Mergeni ýatlaýar. Ýigidin ýumşak nazaryny, ýylgyrysyny göz änüne getirýär, ýakymly sesini magat eşidýär. Gelnin göwnüne Mergen «hä» diýmän Popuşyň gumunyň üstünden görnäýjek ýalydy. Ol umyt bilen başyny galdyrýar...

—Hallygözel, amanmysyň, aman-sagmysyň?

Gelin allaniçiksi bolup, ses gelen tarapa öwrüldi. Gojuk dört-bäs ädimlikde ýylgyryp durdy. Hallygözel darykdy, töweregine ser saldy. Gün guşluk ýerine galypdyr. Bakja çolarypdyr. Aýalerkegiň ýüzi oba tarap. Her kim özünü salkyn saýa atjak. Derläp çay içjek. Teşneligini gandyrjak Gojuk bolsa... Ol halymsyrap dil açdy:

—Hallygözel, janyň bir sagmy? Wagty bilen gara bermediň-le?

Gelin: «Hawa, janyň sag» diýen manyda başyny atdy. Emma gabaklaryny galdyrmady. Gojugyň ýüregi gobsundy: gahar gelniň ýaraşykly keşbini bozup bilmedi.

—Humaýynja näzenin-dä! — Gelniň lowlap ýanyp durmagy hoşuna gelen gojuk içini geplettdi. Erkek adamyny kösemek, dyza çökermek oňa lezzet berýändir. Görküne görk goşýan ýalydyr. Yöne, keýim, sen bilip goý. Sen näçe boýnyýogyn hem bolsaň, aýalsyň. Durmuşyň tagamyny, erkek adamyň hyjuwly meýliniň lezzetini, süýjüligini dadanja aýalsyň. Öwgä, mähre maýylsyň. Altyn-zere müşdaksyň. Är kişiniň howurly demi, ataşly sözleri seniň gedem ýüregiňiduýman durkaňereder. Erkegiň muhabbetli, nazaryndan aýaly gorajak galkan ýokdur...

Durdy wagt ýitirmede. Ol gurjak tilsimini bilyärdi:

—Hally, senden gadyr gaçyp barýa-la? — Durdy bir sägindi-de, mysapyr ýylgyrdy. — Gaşyň cytýaň, ýüzüňi sowýaň. Men, hamana, saňa bigäne ýaly. Örteýän, Hally. — Ol bir ädim öňe süýşdi.

—Hoşamaýlyk edere wagt bolmadomyka?

«Senden gadyr gaçyp barýa-la? Hoşamaýlyk edere wagt bolmadomyka?» Bu soraglar Hallygözeli üýşendirdi.

—Eý, taňrym, muňa nähili gadyr gerekkä? Haýsy hoşamaýlyk lazymka? —Hallygözelgahardan ýaňa titräp durşuna içini geplet-di. — Baş atyp, salam bersem. Sylap ýaşynsam. Yüzünä dikanlap garamasam. Yaşmak astyndan pyşyrdamasam, adyny tutmasam. Özi ýokka-da: «Gaýyn atam», «Göwheriň kakasy» diýip geplesem. Bi gadyr-gymmat dälmičä? Ýa bi göherdiň görejine gözüňi güldürip garamalykyka? Toba estagpyrylla!

Gelin gaşyny çytdy-da, yza çekildi. Alawlap, ýanyp duran görejini Durda dikdi. Şonda ol gojugyň nähili hoşamaýlyk hantamadygyny magat aňdy: Durdynyň nazary haýaszdy. Ýiti göreçleri haram nebis, wagşy meýil bilen köräp durdy.

—Bet niýetem gazanyň garasy ýaly. — Hallygözel içden jibrindi.

— Özünü uzakdan aşgär edip dur.

Gazanyň garasy gider, ýüzüňgarasy ýuwulmaz. Durdy bu pähimden habarlydy. Tikenem ýalaňaç ýörän aýaga batýar. Gojuga bu hakykatam mälimdi. Hallygözeliniň Durdyny görende uzsyran, näzkereşme bilen garan ýeri ýok. Gelin ata-baba gelýän ýörelgeden çykmandy, gaýyn atasyna hiç wagt owsun atmandy. Owsun atýan, tolkunýan gojugyň haram nebsidi.

Durdy Hallygözeliniň ümürlü keşbini görüp, hemme zady aňdy. Janygyp gepledii:

—Hally, sen meni telbe saýdyň. Men telbe. Yöne, meni telbe eden sen.

Hallygözel ýylan görenýaly, arkan serpildi. Görlüp-eşidilmedik bihaýalyga, aýylganç kemsidilmä gelniňyüregitap getirmedi. Ýiti tyg bilen dilinen dek awady. Gözi garaňkyradı Ol iki eli bilew lowlap duran ýüzüni tutdy-da, aşak çökdi.

Durdy salgyma çapdy, özünü ýeňiji saýdy. Baryp, Hallygözeliniň alkymynda dyzyny epdi, gelnin akja goşaryndan şapba tutdy, özüne çekdi...

Hallygözel täzeden sarsgyn aldy. Ol sarsgyn oýanyşyň, güýje gelişиň sarsgynydy. Gojugam galkynýardı, takatdan düşýärdi. Gelniň elini dözümlü çekýärdi.

Indi şu azgynyň erkine boýun bolaýmaly bolarmyka? Hany Mergen? Zenan buýsanjy, wepasy nirede? Ata-enäniň abraýy hany? Gelin süňni, ynsaby halal adamlaryň ýüzlerini ýere basaýmaly bolarmy? Hallygözel ýüregini berkden-berke baglady:

—Süňňumi hapaladyp, namysymy basgyladandan diriligime göre girenim gowudyr. Beýle wejeralykdan soň özüme mährem adamlaryň ýüzüne seredip bilmen. Ölerin, ýone päkligime ölerin.

Gojugyň kepän agzy Hallygözeliň tebsirän dodaklaryna golaýlady. Gelin ellerini ýüzünden aýyrdы, tijendi. Gojugyň maňlaýyndan bat bilen itdi:

—Çekil-ä, haýasyz. — Gelin örboýuna galdy.— Ýagşam bir gaýyn ata ekeniň.

Gojuk ýykylmady. Olam hasanaklap galdy. Gelin bilen ýüzbe-ýüz durdy:

—Hally, Hally, kowlama meni. — Durdy hasylap dem aldy. — Diňle. Diňle, meň zarymy.

Hallygözel ýaşmagyny gazap bilen syrды:

—Bes et, azgyn. Sakgalyňa seret, bihaýa. Gyrawlapdyr ol.

— Sen nähak awyňy pürkýäň. — Gojuk ýüzünü asdy. — Men elliniň egninden basdym. Haram keýpiň, ysgyna düşüp, serden-başdan geçjek adam däl men.—Hallygözel ýüzünü kese sowdy-da, dymdy. Gojuk dowam etdi:

— Geçen baharda obaňyzda toý bolandyr. Şol toýdan bări soň zaryňy çekip ýörün. Seni Mergene-de matlap bilen sataşdyrdym. Saňa gowuşmaga mende başga ýol ýokdy. Köp oýlandym, köp ýandym. Unutjak boldum. Gaýta duýgym köredi. Indi ony gizlemäge mende güýjem ýok, erkem. Hemme zada kaýyl men. Islešeň Mergeni aramyzdan ömürlük aýraýyn. Ýok, Mergene azar berme diýseň, ona-da kaýyl. Wagtal-wagtal höwesimi paýlaşsaň bolýar. Eliňi sowuk suwa batyrmaýyn.

Durdynyňnadan jahyl kimin tolgunyp, kiçelip durşuna Hallygözeliň myrryhy atlandy. Ol azymly gepledı:

—Senem musulmanmy?

Durdynyň sesi goýaldy:

—Musulmançylygyma şübhäň barmy?

—Şübhäm bar. — Hallygözel pert gepledı. — Mergen sen ogul ornunda öýeren batragyň. Menem onuň nikaly gelni. Öz gelnine el uzatmaga ynsaby çatan azgyna musulman diýmäge kimiň dili barar? Bi adata-ymmata sygjak zatmydyr? Şerigaty depeleseň, seni Hudaýam ýazgarar, bendesem.

—Ýazgarsyn. Dowzah oduna köýdürsin. — Durdy gyjynyp gepledı. —

Seň sapaňy göreýin. Azabyna döz gelmek meň bilen.

—Molla damakdan öler, beg aýalbazlykdan.

—Kimmisin meni öldürjek?

—Mergende gözüň eglenmedimi?

—Yetim batrak bir köksüz daragtdyr.

— Ya meň garyndaşlarymy binamys saýdyňmy? — Hallygözel Durda seňrigini ýygryp seretdi. — Ägä bol. Hossalrarym pes päl adamlardyr. Yöne arsyz-namyssyz däldirler. Bu gün meň namysym depelense, ertir nobat seň gyzyňa ýeter.

—Özüň-ä sandyrap, titräp dursuň. Yene haýbat atýaň.

Hallygözel Durdynyň ýaňsyl sözlerini eşitmezlige saldy:

—Sen bilip goý: kel başa şemşat darak gelişmez. Meň tenimem, ýüregimem Mergeniňki.

Gelniň sözleri äht bolup ýaňlandy.

Gojuk bu gezek gazabyny saklap bilmedi:

— Mergen menden galakymlı, menden mähirli ýassykdaş bolar öydýäňmi? Nädersiň Mergene gaýdyp ýüzüň düşmäýse?

— Gara başyny goramaga Mergeniň gaýraty çatar. — Hallygözel buýsançly gepledí. — Onsoňam, men ykbalyma sadık gyzdym. Saýlanym-seçenim ýokdy. Ykbal Mergene däl-de, saňa duş edenbolsa, men wepamam, sapamam seniňki bolardy. Seň guşagyňda garrardym. — Gelin töweregine ynjalyksyz garady. — Nikada ýazgyt bar. Taňrynyň erki-emri bar. Onuň emrini basylan iki dünýäde-de ýalkanmaz. Sen toba et.

—Aýalyň akly gysga bolarmış...

—Haram meýilden gan ysy kükäp durandyr.— Hallygözel gojugyň yüzüne ötgür garady. — Sen öz nikaly aýalyňa, göz monjuyý ýaly çagalaryňa sarpa goýmasaň, men olary sylaýyn. Men senden parhlyrak bolaýyn. Garyndaşlyk arasyňa duşmançylyk düşmez ýaly, öýke-kinäni ýuwdaýyn. Senem aklyňa aýlan. Gaýdyp maňa söz gataýy bolmagyn. Eýgilik tapmarsyň.

Hallygözel oba tarap gadam urdy. Gelin gojuga tarap gabagynam galdyrmady. Ol tutumlydy. Iýene onuň tutumy duşmana syr bermejek bolýan adamyň ýöwsel tutumy däldi. Gelniň durkunda ýamanlygy ýagşylyk bilen ýeňen merdiň tutumy bardy.

Durdy serpmeden gaýdan dek boldy. Ol gelinde är gaýraty bardyr öýtmändi. Hallygözel aljyrar. Aglar-eňrär, alaçsyz urnar. Emma

goşaryndantutsaň, pagyş-para erär, boýun synar öýdüpdi. Bolmanda-da ejiz nazardan, durmuşda hiç zady görmedejik günçadan başga nämä garaşjak? Birdenem şeýle sowuk pähim, sagdyn nazar. Belent göwünlilik... Töweregine uýatlyja garap ýören gelinden beýle awuly şarpyk datmak... Akyla sygasy zatmy? – Pähim satdy-ow, bi gyrnak. Namyslymyşyn, wepalymyşyn ol. – Gojugyň reňki agdy. Maňlaýyndaky goşa ýygыrt čuňaldy. Ol ýylan dek hyşsyldap gepledı. – Bu gezek sen ujyz sypdyň, gyrnak. Indiki duşuşykda ýeňiş meiniki bolar. Terje bedeniňi goltugyma gysaryn. Güýc bilen gysaryn. Ana, şonda bu günki şarpygyň awusy dabanymdan syzylyp çykar. Onsoňam... Dur-la... – Beýnisinde duýdansyz ýylpyldap giden pikirden ýaňa Durdynyň ýüzi ýagtylyp gitdi. Gulagynda bolsa, Hallygözeliň parahat sesi ýaň berdi: «Men senden parhlyrak bolaýyn. Öýke-kinämi ýuwdaýyn...» – Eý, Taňrym! – Gojuk çasly gygyranyny duýmady. – Eýsem, bu sözler hylwatly duşuşyga wada bermeýärmi näme? Gaýdyp görüljek ýüze tüýkürilmez. Hallygözelem meň ýüzüme tüýkürmändir. Pähim bilen, aýlaw bilen umyt beripdir. Bolmanda-da, buýsançly zenan erkegi gynaman, kiçeltmän ýurek gapysyny açmaz ahyryn, Gojuk Hallygözeliň sözlerini hoşnut bolup gaýtalady: – Men parhlyrak bolaýyn. Garyndaşlyk arasyна duşmançylyk salmaýyn. Gelniň sözleri Durdynyň ýüregine siňdi. Datly, hylwatly duşuşyga berlen wada bolup siňdi.

(dowamy bar)... Romanlar